د اسلام فضیلت

مؤلف:
امام محمد بن عبدالوهاب

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام | جمعية الربوة | رواد الترجمة | المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

باب دی په فرضيت د اسلام کې

او د الله تعالی دا قول: [او هر څوك چې له اسلامه پرته بل دين لټوي نو هيڅ كله به ترې قبول نه شي او هغه به په اخرت كې له تاوانيانو وي]

(د آل عمران سورت: ۸۵ آيت)

او د الله تعالى دا قول: [او دا چې دا زما نيغه سمه لار ده نو پيروي يې وکړئ، او په نورو لارو پسې مه ځئ چې بيا به مو د هغه له لارې خواره واره کړي]

(الأنعام: ۱۵۳)

مجاهد ويلي: د السبل مطلب: بدعتونه او شبهې دي.

او له عائشې رضي الله عنها څخه روایت دی، چې د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- وویل: (چا چې زموږ په دې کار (دین) کې داسې نوی شی پیدا کړ، چې پکې نه و؛ نو هغه رد دی).[1]

په نورو الفاظو کې دي: (چا چې داسې یو کار وکړ چې موږ پرې امر نه دی کړی، نو هغه رد دی).[2]

او بخاري له أبي هريرة -رضي الله عنه- نه روایت کړی هغه وايي: د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- ویلي: (زما ټول امت به جنت ته داخلیږي، پرته له هغو چې منع راوړي -وویل شو: او څوک منع راوړي؟- ویې

[1] بخاري الصلح (٢٥٥٠)، مسلم الأقضية (١٧١٨)، أبو داود السنة (٤٦٠٦)، ابن ماجه المقدمة (١٤)، أحمد (٦/ ٢٥٦).

[2] بخاري الصلح (٢٥٥٠)، مسلم الأقضية (١٧١٨)، أبو داود السنة (٤٦٠٦)، ابن ماجه المقدمة (١٤)، أحمد (٦/ ٢٥٦).

ویل: چا چې زما اطاعت وکړ؛ جنت ته به ننوځي او چا چې زما نافرماني وکړه، نو منع يې راوړه)

په صحيح کې له ابن عباس -رضي الله عنهما- نه روايت دی، چې د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- فرمايلي: درې کسان د الله ډېر بدې شي: په حرم شريف کې ملحد، په اسلام کې د جاهليت د کارونو لټوونکی، او په ناحقه د مسلمان شخص د وينې پسې تلاش کوونکی، څو يې وينه توی کړي.

(بخاري روايت کړی)

د دې حديث لاندې هر جاهليت راځي، که مطلق وي او که مقيد، يعنې چې په يوه شخص کې وي بل کې نه، که کتابيت وي، که بت پرستي وي او که لدې پرته

نور، چې د پیغمبرانو د راوړو دینونو د هر مخالف له لوري وي.

په صحیح کې له حذیفه -رضي الله عنه- نه روایت دی، وایي: **ای د قاریانو ټولیه، نېغه لار ونیسئ، ځکه تاسو -پر نورو- ډېر ښکاره مخکې والی کړی -هر خیر ته، - نو که له نېغې لارې ښي او کیڼ لور ته شوئ، نو سخته بېلارې به مو کړې وي.**

له محمد بن وضح نه روایت دی: **چې دی به مسجد ته ننوت نو پر حلقو به ودرېد او د یادګیرنې له مخې به یې ویل: مونږ ته ابن عیینة خبر راکړی، له مجالد نه، له شعبي نه، له مسروق نه، چې عبد الله -یعني ابن مسعود- ویلي، هیڅ کال نه (تېرېږي) مګر هغه ترې**

ډېر د شر والا دی چې ورپسې وي، زه دا نه وايم چې یو کال به له بله ډېر زرغون وي، یا یو امیر به له بله غوره امیر وي، خو ستاسو د علماوو او ښو خلکو تګ یادوم، بیا به نوي خلک راشي، کارونه به په خپلو رایو پرتله کوي، نو اسلام به ونړوي او ویجاړ به يې کړي.

باب دی د اسلام په تفسیرکې

او د الله تعالی دا قول: [نو که دوی شخړه درسره کوله ورته وایه: ما هم ځان الله ته سپارلی او هغوی هم چې زما متابعت یې کړی] ۷

(آل عمران: ۲۰) آیت.

په صحیح کې له ابن عمر -رضي الله عنهما نه راغلي، چې رسول الله -صلی الله علیه وسلم- فرمایلي: اسلام دا دی چې ته ګواهي ورکړې چې له الله پرته د بندګۍ وړ هیڅوک نشته، او دا چې محمد -صلی الله علیه وسلم- د الله رسول دی؛ لمونځ قایم کړې، زکات ورکړې، د رمضان روژه ونیسې او که په وس کې دې وه -د بیت الله شریف- حج ادا کړې.

او په دې اړه له ابو هريرة -رضي الله عنه- نه مرفوع روايت دى: -كامل- مسلمان هغه دى چې نور مسلمانان يې د ژبې او لاس له ضرره څخه خوندي وي.[3]

له بهز بن حكيم نه روايت دى، هغه له خپل پلار نه، له خپل نيكه نه، چې هغه رسول الله -صلى الله عليه وسلم- وپوښت، نو ويې ويل: چې خپل زړه الله ته وسپارې، او خپل مخ الله ته ورواړوې، او فرض لمونځونه ادا كړې، او فرض زكات وركړې.[4]

داحديث امام احمد روايت كړى دى.

---

[3] ترمذي؛ الإيمان (٢٦٢٧)، نسائي؛ الإيمان وشرائعه (4995)، أحمد (٢/ ٣٧٩)

[4] نسائي؛ الزكاة (2436)، أحمد (٥/ ٣)

له أبو قلابة نه روايت دی، هغه له عمرو بن عبسة، هغه د شام د خلکو له یوه سړي نه، هغه له خپل پلار نه، چې ده له رسول الله -صلی الله علیه وسلم- نه پوښتنه وکړه:

اسلام څه ته وايي؟ ويې ويل: چې خپل زړه الله ته وسپارې، او مسلمانان دې له ژبې او لاس څخه خوندي شي. ويې ويل: کوم اسلام غوره دی؟ ويې ويل: ايمان، ويې ويل: ايمان څه ته وايي؟ ويې ويل: چې پر الله، پرښتو، کتابونو، پیغمبرانو او له مرګه وروسته پر بيا راژوندي کېدو ايمان ولرې.

باب دی د الله تعالی د دې قول په اړه: "ومن يبتغ غير الإسلام دينا فلن يقبل منه" يعنې: او هر څوك چې له اسلامه پرته بل دين لټوي نو هېڅکله به ترې قبول نه شي.

او له ابو هريرة -رضي الله عنه- نه روايت دی، وايي: د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- ويلي: اعمال د قيامت په ورځ راځي، لمونځ به راشي او وبه وايي: ای ربه! زه لمونځ يم، الله به ووايي: ته دې په خير يې، بيا به روژه راشي او وبه وايي: ته ښه يې، بيا به ټول اعمال همداسې راځي او وايي به، ته په خير يې، بيا به اسلام راشي او وبه وايي: ای ربه، ته سلام يې او زه اسلام، نو وبه وايي، ته دې په خير يې، نن ورځ زه په تا نيول هم

کوم او ورکړه هم، الله تعالی فرمايي: او هر څوک چې له اسلامه پرته بل دين لټوي نو هیڅکله به ترې قبول نه شي او هغه به په آخرت کې له تاوانیانو وي.[5]

(آل عمران: ٨٥) أحمد روایت کړی دی.

او په صحیح کې له بي بي عائشې -رضي الله عنها- نه روایت دی چې د الله رسول -صلی الله علیه وسلم- فرمايلي: چا چې داسې یو کار وکړ، چې زموږ په دین کې نه و؛ نو هغه د منلو ندی.

(أحمد روایت کړی دی).

[5] بخاري الصلح (2550)، مسلم الأقضية: (1718)، أبو داود السنة (٤٦٠٦)، ابن [١٣ ماجه مقدمة (١٤) ، أحمد (٦/ ٢٥٦).

دا باب پدې اړه دی چې د رسول الله په پیروی باندې باید پرته له نورو ټولو شیانو څخه بساینه وشي (یعنې د هغه پیروی ته په نورو ټولو شیانو غوره والی ورکړل شي).

او د الله تعالی دا قول: (او مونږ پر تا داسې کتاب نازل کړی چې هر شي لره بیانوونکی دی).

(النحل: ٨٩).

نسائي او نورو له نبي -صلی الله علیه وسلم- نه روایت کړی، چې هغه د عمر بن الخطاب -رضي الله عنه- په لاس کې د تورات یوه پاڼه ولیده؛ نو ویې ویل: که

موسی ژوندی وی، نو زما له پیروۍ پرته به بله لار نه وه ورپاتې نو عمر وویل: زه پر الله د رب په توګه، پر اسلام د دین په توګه او پر محمد د نبي په توګه راضي يم[6].

[6].أحمد (٣/ ٣٨٧)، دارمي مقدمة (٤٣٥)

باب دی د اسلام له دعوې نه د وتلو په اړه.

او د الله تعالی دا قول: هماغه (الله) تاسو ړومبی هم مسلمانان ونومولئ او په دې (قران) کې هم.

(الحج: ٧٨)

له حارث الأشعري -رضي الله عنه- نه روايت دی، هغه له رسول الله -صلى الله عليه وسلم نه روايت کړی، هغه فرمايلي: په پنځو شيانو درته امر کوم چې الله پرې ماته امر کړی: سمع (اوريدل)، طاعت (پيروي)، جهاد، هجرت، يووالی؛ ځکه څوک چې د يوه لوېشت هومره له جماعت څخه جلا شي، نو د اسلام کړی يې له مرۍ لرې کړله، مګر دا چې بېرته راوګرځي، او چا چې د جاهليت په چيغه (ناره) بلل وکړل؛ نو هغه د

اور له -سوځېدونکو- ډبرو شخه دی، یوه سړي

وویل: د الله رسوله که لمونځ هم وکړي او روژه هم

ونیسي، ویې ویل: هو که لمونځ هم وکړي او روژه هم

ونیسي، نو هغه الله دروغوارړئ د الله بندګانو چې تاسو

یې مسلمانان او مومنان نومولي یاست.[7]

احمد او ترمذي روایت کړی او ترمذي ویلي: حسن او

صحیح دی

او په صحیح کې دي: څوک چې له جماعته یو لوېشت

جلا شو نو مرګ یې د جاهلیت دی.[8]

7. ترمذي؛ الأمثال (٢٨٦٣)، أحمد (٤/ ١٣٠)

8 بخاري؛ الفتن (٦٦٤٦)، مسلم؛ الإمارة (١٨٤٩)، أحمد (١/ ٢٩٧)، دارمي السير (2519).

او په دې (حديث کې دا هم) دي: آيا د جاهليت په ناره -بلل کوئ- حال دا چې زه ستاسو په منځ کې يم؟. أبو العباس ويلي: هر هغه شی چې د اسلام او قرآن له بلنې وځي، که نسب دی، که ښار دی، که جنس يا مذهب يا طريقه ده، نو دا د جاهليت له وياړنو څخه دی، بلکې کله چې مهاجر او انصاري سره شخړه وکړه، مهاجر وويل: وای پر مهاجرينو! او انصاري وويل: وای پر انصارو! نو رسول -صلى الله عليه وسلم- وويل: آيا د جاهليت په ناره -بلل کوئ- او زه ستاسو په منځ کې يم؟. او پر دې کار سخت په غصه شو. د هغه خبره ختمه شوه.

باب دی په اسلام کې د ټول داخلېدو په اړه او له اسلام پرته د هر څه پرېښودل.

او د الله تعالی دا قول: [ای مومنانو! په اسلام کې پوره پوره داخل شئ]. (البقرة: ۲۰۸)

او د الله تعالی دا قول: [آیا هغه دې نه دي لیدلي چې ګومان کوي په هغه څه يې ایمان راوړی دی چې پر تا نازل شوي او پر هغه څه چې له تا مخکې نازل شوي].
(النساء ٦٠ آیت)

او د الله تعالی دا قول: [په هغې ورځ کې چې ځینې مخونه به تک سپین وي او ځینې مخوته به تک تور وي].
(آل عمران: ١٠٦)

ابن عباس -رضي الله عنهما- وايي: **د اهل سنت والجماعت مخونه سپينيږي او د بدعتيانو او اختلاف كوونكو مخونه توريږي .**

له عبدالله بن عمر -رضي الله عنهما- نه روايت دى، هغه وايي: د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- ويلي:

هرومرو به زما پر امت هغه څه راشي لكه پر بني اسرائيلو چې راغلي و، لكه يوه پنه د بلې په څير، تر دې چې كه له هغوى څخه يوه په علني توګه خپلې مور ته راتګ كړى وي، نو زما په امت كې به هم څوك وي چې داسې به وكړي، او بني اسرائيل په دوه اويا (٧٢) ډلو ويشل شوي وو. [9]

---

[9] ترمذي الإيمان (2641) [٢٢]

حديث ورېسي داسي دی: او دا امت به په درې اويا ډلو وېشل کيږي، ټول به يې دوزخ کې وي، له يوې ډلې پرته، صحابه و ووېل: دا کومه ډله ده د الله رسوله؟ ويې ويل: هغه چې زه او زما ملګري پرې يو.[10]

خومره ښکلی نصيحت دی چې زړونه ژوندي کوي، ترمذي روايت کړی، او أحمد او أبوداود د معاوية له حديثه هم روايت کړی، او په هغه کې دي: (بې شکه زما له امته به يو قوم راووځي، چې دې نفسي غوښتنو به داسي پسې اخيستي وي، لکه سپې چې خپل خاوند پسې اخلي، نو هيڅ رګ او بند به يې پاتي نه شي، مګر

[10] .ترمذي الإيمان (2641) [٢٣]

ورداخل به شي). او هغه قول يې ورلاندې تېر شو چې:

(او د اسلام په وخت کې د جاهلي خويونو لټوونکی).

باب دی په دې اړه چې بدعت له کبیره(لویو) گناهونو څخه هم سخت دی.

د الله –عز وجل– دې قول ته په کتو: [يقينا الله شرك نه بخښي او له دې پرته (نور ګناهونه) چا ته چې وغواړي بخښي يې]. (النساء: ٤٨)

او د الله دا قول: [د دې لپاره چې دوی خپل پېټي پوره پورته کړي د قيامت په ورځ او د هغو خلقو له پېټو نه (هم پورته کړي) چې دوی يې په جهالت سره ګمراه کوي، خبردار شئ! بد دی هغه څيز چې دوی يې باروي] (النحل: ٢٥)

په صحيح کې راغلي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- د خوارجو په اړه وويل: **چېرته هم چې ورسره مخ شوئ؛ نو ويې وژنئ.**

او په حديث کې دي، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د ظالمانو اميرانو سره له جنګ کولو نه منع کړې، تر څو چې دوی لمونځونه کوي.

له جرير نه روايت دی، هغه له عبد الله نه روايت کوي، چې يوه سړي يو خيرات وکړ، بيا خلکو د هغه پيروي وکړه، نو رسول الله -صلى الله عليه وسلم- وويل: **چا چې په اسلام کې يوه نېکه طريقه رامنځته کړه؛ نو ده ته د دې طريقې اجر هم دی او چې له ده وروسته پرې څوک عمل کوي د هغوی اجر هم، پرته لدې چې د**

هغوی له اجرونو څه شی کم شي، او چا چې په اسلام کې یوه بده طریقه رامنځته کړه، نو د دې ګناه به هم پرې وي او چې لده وروسته څوک عمل پرې کوي د هغوی ګناه هم، پرته لدې چې د هغوی له ګناهونو څه شی کم شي .

مسلم روایت کړی.

او دارمي له ابو هریره نه هم دا حدیث روایت کړی، چې الفاظ یې داسې دي: چا چې یوه ښه کار ته بلنه وکړه -بیا یې ووېل- چا چې یوې بېلارۍ ته بلنه وکړه.[11]

[11] مسلم العلم (٢٦٧٤) ترمذي؛ العلم (٢٦٧٤) ، أبو داود؛ السنة (٤٦٠٩) ، أحمد .دارمي؛ مقدمة (513) ،(٢/ ٣٩٧)

باب دی پدې اړه چې الله پر بدعت والا توبه بنده کړې ده.

دا د انس له حدیثه روایت شوی، چې د حسن له مراسیلو څخه دی.

او ابن وضاح له ایوب نه نقل کړی چې ویلې یې دي: مورږ سره یو سړی و، یوه رایه(نظریه) یې درلوده چې بیا یې پریښوده، نو زه محمد بن سیرین ته راغلم، ومې ویل: ته خبر یې چې فلانکي خپله رایه پریښې ده؟ هغه وویل:زه څه شي ته وګورم نو؟ د حدیث پای پر دوی د حدیث له پیله ډېر سخت وي.دلته د ابن سیرین هدف دا دی چې دوی (خوارج) کله په یوه موضوع کې خپله رایه پرېږدي نو داسې څه ته یې نظر واوړي چې له

لومړی‌رایې شخه ډیره ناوړه او بده وي، یعنې یو بدعت پرېږدي او بل ته ترې واوړي حال دا چې دویم بدعت به له لومړي شخه ډیر بد وي، خو بده خبره دا ده چې دا دویم ورته له لومړي شخه ښه ښکاري. له اسلام نه به وځي، بیا به ورته نه راګرځي.[12]

احمد بن حنبل نه د دې معنا وپوښتل شوه؛ نو ویې ویل: د توبې توفیق به نه ورکول کیږي.

[12] بخاري؛ التوحيد (٦٩٩٥)، مسلم؛ الزكاة (١٠٦٤)، النسائي؛ الزكاة (2578)، أبو داود؛ السنة (٤٧٦٤)، أحمد (٣/ ٦٨).

باب دی د الله تعالی د دې قول په اړه"یا أهل الكتب لم تحاجون في إبراهيم"یعنې: ای اهل کتابو! تاسو ولې د ابراهیم په هکله ناندرۍ سره وهئ

او د الله تعالی دا قول: [ای اهل کتابو! تاسو ولې د ابراهیم په هکله ناندرۍ سره وهئ] . (آل عمران: ٦٥).

تر دې قول پورې: او دی (ابراهیم) نه و له مشرکانو څخه] (آل عمران: ٦٧).

او دا قول یې: [او څوك دی چې د ابراهیم له ملت نه مخ اړوي، پرته له هغه کس نه چې خپل ځان یې جاهل کړی وي او یقینًا مونږه هغه (ابراهیم) په دنیا کې

غوره کړی دی او بېشکه هغه په اخرت کې خامخا له صالحانو څخه وي] (البقرة: ١٣٠)

او د خوارجو حديث کې دي چې محکي تېر شو، چې رسول الله -صلی الله علیه وسلم- ويلي: د أبو فلانکي اييل(اولاده) زما دوستان ندي، زما دوستان يوازې پرهېزګاران دي او په دې حديث کې دا هم دي، له انس نه روايت دی، چې رسول الله -صلی الله علیه وسلم- ته ياده وشوه چې څينې صحابه وايي: هر چې زه يم نو غوښه به نه خورم، بل وويل: او زه چې يم نو ټوله شپه به قيام کوم او ويده کېږم به نه، او بل وويل: زه چې يم -عمري- روژه نيسم او افطار نه کوم، نو رسول الله -صلی الله علیه وسلم- وفرمايل: خو زه قيام الليل

هم کوم او ویده کېږم هم، روژې هم نیسم او بوږه کېږم هم، او ښځې هم په نکاح کوم او غوښه هم خورم، نو څوک چې زما له سنتو مخ اړوي له ما څخه نه دی.

نو غور وکړه، کله چې ځینې صحابه غواړي د عبادت لپاره ځان وزګار کړي، د هغوی په اړه دومره سخته خبره کېږي او د هغه کار ته له سنتو مخ اړول ویل کېږي، نو څه ګومان کوئ، له دې پرته د نورو بدعاتو به څه حال وي او له صحابه و پرته د بل چا به څه حال وي؟ .

"باب دی د الله تعالی د دې قول په اړه:

"فأقم وجهك للدين حنيفا"

د الله تعالی دا قول: [نو سم برابر سوچه د دین په لور ورمخه کړه، په هماغه (اصلي) پیدایښت ټینګ اوسئ چې په هغه سره الله خلك پیدا کړي، د الله پیدا کړي جوړښت لره څه بدلیدل نه شته، همدا سم برابر دین دی خو زیاتره خلك نه پوهیږي]. (الروم: ۳۰).

او د الله دا قول: [او په همدې (کلمه؛ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) باندې ابراهیم هم خپلو زامنو ته وصیت کړی و او یعقوب هم (چې) ای زامنو! دا دین الله درته غوره کړی؛ نو مه مرئ مګر دا چې تاسې مسلمانان وئ]. (البقرة: ۱۳۲)

او دا قول يې: [بیا مو تا ته (هم) دا وحې وکړه چې د ابراهیم د دین تابعداري کوه چې حق پلوی و او له مشرکانو څخه نه و]. (النحل: ۱۲۳)

او له ابن مسعود -رضي الله عنه- نه روایت دی، چې رسول الله -صلی الله علیه وسلم- وویل: بې شکه هر نبي په نورو انبیاوو کې دوستان لري، او زما دوست په دوی کې زما پلار ابراهیم دی، چې زما د پروردګار دوست هم دی.

بیا یې دا آیت تلاوت کړ: [بېشکه په خلکو کې ابراهیم ته په رښتیا نږدې خامخا هغه کسان دي چا چې د هغه پیروي کړې ده او دا نبي دی او هغه کسان

دي چې ایمان یې راوړی دی؛ او الله د مومنانو دوست دی]. (آل عمران: ٦٨) ترمذي روایت کړی[13]

او له ابو هریرة -رضي الله عنه- نه روایت دی، وایي: د الله رسول -صلی الله علیه وسلم- وویل: بې شکه الله ستاسو جسمونو او مالونو ته نه ګوري، بلکې ستاسو زړونو او عملونو ته ګوري.

او دوی دواړو له ابن مسعود نه هم روایت کړی، هغه ویلي: د الله رسول -صلی الله علیه وسلم- وویل: زه به پر حوض کوثر ستاسو په انتظار یم، او زما له امته به ما ته څه خلک راوښودل شي، تر دې چې کله زه وغواړم چې اوبه ورکړم، دوی به ما نه پټ کړی شي،

[13] .ترمذي تفسیر القرآن (2995)، أحمد (١/ ٤٣٠)

نو زه به ووایم: ای ربه، دوی زما ملګري دي، نو وبه ویل شي، ته نه پوهېږې چې دوی له تا وروسته کوم نوي کارونه (بدعتونه، فتنې او ګناهونه) کړي دي.[14]

او د دواړو (بخاري او مسلم) روایت دی له ابو هریرة – رضي الله عنه– څخه چې رسول الله –صلى الله علیه وسلم– وویل: زما دا خوښه ده چې خپل ورونه مې لیدلی وی، صحابه و وویل: آیا موږ دي ورونه نه یو د الله رسوله؟ ویې ویل: تاسو مې ملګري یاست، ورونه مې هغه خلک دي چې تر اوسه ندي راغلي. هغوی وویل: نو ته خپل هغه امتیان څنګه پېژنې چې تر اوسه نه وي راغلي؟ ویې ویل: خبر راکړئ که د یو سړي

[14] بخاري؛ الفتن (٦٦٤٢)، مسلم؛ الفضائل (2297)، ابن ماجه؛ المناسك (3057) أحمد (٥/ ٣٩٣).

اوښان وي، سپين تندي او سپين لاسونه پښې يې وي، د تکو تورو اوښانو منځ کې وي، نو دی به خپل اوښان نه پېژني؟ دوی وويل: ولې نه؛ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: نو زما امتيان به هم د اوداسه له امله سپين تندي او سپين لاسونه پښې راځي، او زه به له دوی وړاندې حوض -کوثر- ته تللی يم، خبردار! څه خلک به د قيامت پر ورځ زما له حوضه داسې وشړل شي لکه پردی ورک شوی اوښ چې شړل کېږي، زه به غږ ورته کوم چې راشئ، نو وبه ويل شي: دوی له تا وروسته -دين- بدل کړی دی، نو زه به ووايم: لرې شئ، لرې شئ.

او د بخاري الفاظ داسې دي: په داسې حال کې چې زه -پر حوض- ولاړ يم يو ټولی به وي، تر دې چې کله

يې زه وپېژنم زما او د دوی تر منځ به یو سړی راووځي او وبه واي: راځئ، نو زه ووايم: چیرته؟ وايي: پر الله قسم اور ته. زه ووايم: دوی څه کړي؟ هغه ووايي: دو له تا وروسته اوښتي، په خپلو پوندو باندې پر شا تللي، بیا یو بل ټولی وي -بیا يې همغسې حال ذکر کړ-، ويې ويل: نو زه نه وينم چې له دوی څخه دې له ډېرو لږو هاخوا څوک بچ شي.[15]

او دوی دواړو د ابن عباس -رضي الله عنهما- له حديث نه روايت کړی: نو زه هم هغسې وايم لکه نېک بنده چې ويلي و: **[او زه تر هغه پرې ښاروونکی وم چې په دوی کې وم، خو کله دې چې در واخیستم نو**

---

[15] بخاري؛ الرقائق (٦٢١٥) [٤٣]

خپله ته ورباندې ښاروونکی وې او همدا ته په هر څه ښاروونکی یې]. (المائدة: ۱۱۷.)

او دواړو له همده نه مرفوع روایت کړی دی: هیڅ نوی زیږدونکی نه وي مګر پر -اسلامي- فطرت زیږیږي، نو مور او پلار یې یا یهودي کړي، یا یې نصراني کړي او یا یې مجوسي کړي، لکه یو څاروی چې روغ سلامت بل څاروی وزیږوي، ایا تاسو په کې کوم -د غوږ یا پوزې وغیره- پرې شوی وینئ، تر دې چې تاسو یې -غوږ، پوزه یا بل ځای- پرې کړئ.

بیا ابو هریره دا ایت ولوست: [فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا].

يعنې: په هماغه (اصلي) پيدايښت ټينګ اوسئ چې په هغه سره الله خلك پيدا كړي دي. (الروم: ٣٠)

متفق عليه

او له حذيفه -رضي الله عنه- نه روايت دى، هغه وايي:

خلكو به له رسول الله -صلى الله عليه وسلم- نه د خير په اړه پوښتنې كولې، خو ما به له دې ويرې د شر په اړه پوښتنه چې دا شر ما ته و نه رسي، نو ما وويل: اى د الله رسوله، موږ په جاهليت او بدى كې وو؛ نو الله دغه خير موږ ته راوړ، نو آيا لدې خير څخه وروسته بيا هم شر شته؟ هغه وويل: هو. ما وويل: او له هغه شر وروسته بيا نور خير شته؟ هغه وويل: هو خو په هغه كې به ګرد وي (يعنې خالص خير به نه

وي)، ما وویل: ګرد يې څه دی؟ ویې ویل: څه خلک به وي چې زما له سنتو پرته به پر نورو روان وي او زما له لارې پرته به يې بله لار نیولې وي، ځینې کارونه به يې تاسو پېژنئ (یعنې د شرعې مطابق به وي) او ځینې نه، ما وویل: له دې خیر وروسته به بیا شر وي؟ ویې ویل: هو؛ ړنده فتنه او د دوزخ په دروازو ولاړ بلونکي، چا چې يې خبره ومنله دوزخ ته به يې وروغورځوي، ما وویل: د الله رسوله د دوی حالات مونږ ته بیان کړه، ویې ویل: داسې خلک دي چې زمونږ له خلکو څخه به وي او زمونږ په ژبه به خبرې کوي، ما وویل: د الله رسوله، که ما دغه وخت ومونډ نو ته ما ته څه امر کوې؟ ویې ویل: د مسلمانانو له جماعت

او امام سره اوسه، ما وويل: او كه جماعت او امام نه و بيا؟ ويې ويل: بيا لدې ټولو ډلو ګوښه شه، ولو كه د كومې ونې په ډډ خوله ولګوې، تر مرګه همداسې پاتې شه.[16]

بخاري او مسلم دواړو روايت كړ او مسلم په كې زياته كړې:

بيا به څه وي؟ ويې ويل: دجال به له يوه نهر او اور سره راووځي؛ نو څوک يې چې په اور كې ولوېد، اجر يې واجب شو، ما وويل بيا به څه وي؟ ويې ويل: بيا د قيامت قائمېدل دي.

---

[16] بخاري؛ المناقب (٣۴١١)، مسلم؛ الإمارة (١٨۴٧)، أبو داود؛ الفتن و الملاحم (۴٢۴۴)، أحمد (٥/ ٣٨٧)، ابن ماجه؛ الفتن (3979).

ابو العالیه ویلي: اسلام زده کړئ، او کله مو چې زده کړ نو بیا ترې مه اوړئ، او په نیغه لاره پاتې شئ ځکه دا اسلام دی، له دې لارې ښي او چپ لور ته مه کږېږئ، او د خپل نبي پر سنتو ټینګ شئ او له دې خواهشاتو ځانونه وساتئ. (د ابو العالیه خبره) پای ته ورسیده[17] .

د ابو العالیه په دې خبره کې سوچ وکړه؛ څومره مهمه خبره ده، او هغه وخت هم وېږنه چې هغه په کې خلک له هغو خواهشاتو منع کړي چې که چا یې پیروي وکړه نو له اسلامه کوږ شو، او د اسلام تفسیر یې په سنت کړی دی، او پر لویو تابعینو او علماوو لدې وېرېدلی چې له سنت او کتاب نه و نه وځي، نو بیا به د الله د

[17] بخاري؛ المناقب (۳۴۱۱)، مسلم؛ الإمارة (۱۸۴۷)، أبو داود؛ الفتن والملاحم .ابن ماجه؛ الفتن (3979)، أحمد (۵/ ۴۰۴)، (۴۲۴۴)

دې قول معنا درته واضحه شي چې: [کله چې هغه ته يې خپل رب وويل: تسليم شه!] (البقرة: ١٣١)

او دا قول يې: [او په همدې (وينا؛ اسلمت لرب العالمين) باندې ابراهيم هم خپلو زامنو ته وصيت کړی و او يعقوب هم (چې) ای زامنو! دا دين الله درته غوره کړی؛ نو مه مرئ مګر دا چې تاسې مسلمانان وئ]. (البقرة: ١٣٢)

او دا قول يې: [او څوک به د ابراهيم له دينه مخ واړوي پرته له هغه چې خپل ځان يې پاګل جوړ کړی وي؟.] (البقرة: ١٣٠)

او دې لويو اصولو –چې أصل الأصول دي– ته ورته نور شيان چې خلک ترې غافل دي او په پېژندنې سره يې

د هغو احاديثو معنا جوتېږي چې په دې باب او نورو ورته بابونو کې دي، او هغه انسان چې دا او دې ته ورته شيان لولي او پر دې ډاډه وي، چې ده ته څه نه شي ويلی او ګمان کوي چې دا په داسې خلکو کې وو، چې د الله له جزا نه يې ځان خوندي باله، نو د الله له تدبير نه يوازې هغه خلک ځان خوندي بولي چې تاونيان دي.

له ابن مسعود -رضي الله عنه- نه روايت دی، هغه ويلي: د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- موږ ته يو خط کش کړ، بيا يې وويل: **دا د الله لاره ده، بيا يې د هغه ښي او کيڼ لوري ته نور خطونه ووېستل او ويې ويل: دا نورې لارې دي، پر هره لاره يې يو شيطان دی**

چې بلنه ورته کوي او دا ايت يې تلاوت کړ: [او دا

چې دا زما نيغه سمه لار ده نو پيروي يې وکړئ، او په

نورو لارو پسې مه ځئ چې بيا به مو د هغه له لارې

خواره واره کړي]. (الأنعام: ١٥٣)

أحمد او نسائي روايت کړی.

باب دی په بیان د ناشنایۍ (څانته والي)

د اسلام او د لږکیو په فضیلت کې

او د الله تعالی دا قول: [نو ولې تاسو نه مخکې قومونو کې داسې د خیر خلك موجود نه شول؛ چې په ځمکه کې یې له فساده منع کړې وی، پرته له هغو لږو کسانو چې هغوی مو ترې وژغورل]. (هود ۱۱٦ آیت)

او له أبو هريرة نه مرفوع روایت شوی: اسلام ناشنا (په لږو پیروانو) پیل شوی او ژر به بېرته هماغسې ناشنا شي (پیروان او مرسته کوونکي به یې لږ شي) خنکه چې پیل شوی و، نو لږکیو ته خوشحالي ده.

مسلم روایت کړی او أحمد د ابن مسعود له حدیث نه روایت کړی، په هغه کې دي: ناشنا څوک دي؟ ویې

ويل: له قبايلو راجلا شوي خلک او هغو چې د خلکو د فساد پر وخت اصلاح راولي .[19] [18]

ترمذي د كثير بن عبد الله له حديث نه، هغه له خپل پلار نه، له نيكه نه يې روايت كړى: نو خوشحالي ده هغو غريبانو (لږو خلكو) ته چې زما د سنتو هغه څه اصلاح كوي چې خلكو فاسد كړي دي.[20]

له أبي أمية نه روايت دى، هغه ويلي: ما له أبو ثعلبة نه پوښتنه وكړه، په دې آيت كې ته څه وايې: [اى مومنانو! د خپلو ځانو غم كوئ، د بل چا بې لارېتوب كوم تاوان

[18] أحمد (۴/ ۷۴) [۵۵]

[19] مسلم؛ الإيمان (۱۴۵)، ابن ماجه؛ الفتن (۳۹۸٦)، أحمد (۲/ ۳۸۹) [۵۴]

[20] ترمذي؛ الإيمان (۲٦۳۰) [٥٦]

نه درته کوي خو چې خپله پر سمه لاݍ یاست].

(المائدة: ۱۰۵)

هغه وویل: په الله قسم په دې اړه مې له پوی سړي نه پوښتنه کړې، له رسول الله -صلی الله علیه وسلم- نه مې پوښتنه وکړه؛ نو ویې ویل: بلکې نېکي کوئ او خپلو کې یو بل ته امر کوئ او له بدۍ ځان ساتئ او یو بل ترې منع کوئ، تر دې چې وګورئ چې خلک د بخل اطاعت او د نفسي خواهشاتو پیروي کوي او دنیا پر اخرت غوره بولي، او هر چا ته خپله رایه ښه ښکاري، نو بیا یوازې د ځان غم کوه او نور خلک پرېږده، ځکه وروسته مو داسې ورځې راروانې دي چې صبر کوونکی په کې داسې دی لکه موټې کې یې چې

سکروټه نیولې وي، عمل کوونکي ته په کې د پنځوسو هغو کسانو اجر دی چې ستاسو په څېر عمل کوي، موږ وویل: له موږ نه که له دوی نه؟ ویې ویل: بلکې له تاسو نه.

ابو داود او ترمذي روایت کړی.

ابن وضاح یې معنا د ابن عمر له حدیثه روایت کړې او لفظ یې داسې دی: تاسو نه وروسته داسې ورځې راروانې دي، چې صابر سړی به په کې هغه وي چې په دغه دین منګولې ټینګې کړي، پر کوم چې نن تاسو یاست، هغه ته به ستاسو د پنځوسو تنو اجر وي.

بیا یې وویل: محمد بن سعید موږ ته خبر راکړی، هغه وایي اسد خبر راکړی، چې سفیان بن عیینة وویل: له

بصري نه روایت دی، د حسن له وروړ سعید نه مرفوع،

هغه ویلي: بې شکه تاسو نن ورځ د الله له لوري پر

څرګند دلیل (ثابت) یاست، پر نېکیو امر کوئ او له

بدیو منع او د الله په لار کې جهاد کوئ، او په تاسو

کې دوه نشې (بې هوښۍ) ندي راښکاره شوې، یوه د

ناپوهۍ او بله د ژوند د مینې، او له دې حالته به تاسو

اوړئ، نو په هغه وخت کې به پر کتاب او سنتو منګول

لګوونکي لپاره د پنځوسو کسانو اجر وي، وویل شو:

له هغوی څخه؟ ویې ویل: بلکې له تاسو څخه .

او ده په سند سره له معافري نه روایت کړی، هغه وایي:

د الله رسول –صلى الله علیه وسلم– وفرمایل: هغو نا

اشنایانو ته خوشحالي ده، چې په داسې وخت کې پر

کتاب (قرآن) منګولې لګوي چې هغه پرېښودل شوی وي او په داسې وخت کې پر سنتو عمل کوي چې هغه مړه شوي وي.[21]

[21]أحمد (۲/ ۲۲۲) [٦٠

باب دی له بدعت نه د ځان ساتنې په باره کې

له عرباض بن سارية نه روايت دی، هغه وايي: د الله رسول -صلى الله عليه وسلم- موږ ته یو له پنده ډک نصیحت وکړ، نو موږ وویل: د الله رسوله، داسې نصیحت و لکه د رخصت اخیستونکي سړي، نو موږ ته وصیت وکړه، ویې ویل: الله -عز وجل- نه د ویرې وصیت درته کوم، او د سمعې او طاعت اګر که یو مریي پر تاسو مشر شي، او که تاسو نه څوک ژوندی پاتې شي ډېر اختلافات به ویني، نو تاسو زما او د راشدینو خلفاوو چې پر سمه لار دي؛ پر سنتو ټینګ پاتې شئ، نواجذ (د ژامې)غاښونه مو پرې کلک کړئ، او له نویو

پیدا شویو کارونو ډېره وکړئ، ځکه هر بدعت بې لارې ده.

ترمذي ویلي: حسن صحیح حدیث دی

له حذیفة نه روایت دی، هغه ویلي: **هر عبادت چې د محمد ملګري یې نه کوي، نو تاسو یې هم مه کوئ، ځکه مخکینیو وروستنیو ته هیڅ خبره نده پریښې، نو ای د قاریانو ټولیه! له الله نه ووېرېږئ او د هغو خلکو لاره ونیسئ چې تاسو نه مخکې دي**، ابو داود روایت کړی دی.

دارمي ویلي: ما ته حکم بن المبارک خبر راکړی، هغه وایي عمرو بن یحیی خبر راکړی، وایي: له خپل پلار نه مې واورېدل، هغه له خپل پلار نه روایت کاوه، چې ویل

يې: موږ به د سهار له لمانځه وړاندې د عبد الله بن مسعود دروازه کې کښېناستو، کله به چې هغه راووت موږ به ورسره جومات ته روان شو، نو ابو موسی الأشعري راغی او ويې ويل: آيا ابو عبد الرحمن راوتلی؟ موږ وويل: نه، نو دی موږ سره کښېناست، کله چې هغه راووت ويې ويل: ای ابو عبد الرحمن!، ما جومات کې داسې کار وليد چې خوښ مې نه دی، او الحمد لله يوازې خير مې ليدلی دی، ويې ويل: څه شی دې ليدلی؟ نو ويې ويل: که ژوندی وې نو ډېر ژر به يې وګورې، ويې ويل: جومات کې مې څه خلک وليدل چې ګرد ناست وو او د لمانځه انتظار يې کاوه، په هره حلقه کې يو سړی وي او د دوی په لاسونو کې کوچنې کاڼي وي،

نو دی وايي: سل ځل تکبير ووايئ، نو سل ځل تکبير ووايي، بيا وايي: سل ځل کلمه طيبه ووايئ، نو سل ځل کلمه ووايي، بيا ووايي: سل ځل تسبيح ووايئ، نو سل ځل تسبيح ووايي. وايي: نو تا ورته څه ووېل: ويې ويل: هيڅ مې ورته و نه ويل، ستا امر ته انتظار يم، ويې ويل: ايا تا دا امر ورته و نه کړ چې خپلې بدۍ وشمېري او د دې ضمانت به دې ورکړی و چې له نېکيو به يې هيڅ شی نه ضايع کېږي؟ بيا ولاړ او د هغوی حلقو ته ورغی، نو ويې ويل: دا څه دي؟ هغوی ورته ووېل: کوچني کاڼي دي تکبير، تهليل او تسبيح پرې شمېرو، ويې ويل: نو تاسو خپلې بدۍ وشمېرئ او د دې زه ذمه وار يم چې له نېکيو به مو هيڅ شی نه ضايع کېږي،

خوار شئ د محمد امته! هلاکت مو خومره تېز دی، دغه ستاسو د نبي رسول الله -صلی الله علیه وسلم- ملګري شته دی، او دا يې جامې دي چې لا ندي زړې شوي او لوښي يې لا ندي مات شوي، قسم پر هغه ذات چې زما ساه د هغه په واک کې ده، تاسو ښايي پداسې دين ياست چې د محمد له دين نه به ډېر سهي وي او يا به د بې لارۍ د لارې پرانیستونکي ياست، هغوی وويل: قسم په الله ای ابو عبد الرحمنه، موږ يوازې د خير اراده لرله، هغه وويل: او څومره د خير غوښتونکي شته چې هغه ته نه رسېږي. د الله رسول-صلی الله علیه وسلم- موږ ته حديث بيان کړ، چې يو قوم قرآن لولي خو له مريو څخه يې نه تېرېږي،

پر الله سوګند چې ډېر يې ښايي له همدا تاسو څخه وي،
عمرو بن سلمة بیا وویل: د دوی ډېری موږ ولیدل چې
د نهروان پر ورځ يې خوارجو سره زموږ پر ضد جګړه
کوله.

فهرست

باب دی په فرضیت د اسلام کې 1

باب دی د اسلام په تفسیرکې.. 6

باب دی د الله تعالی د دې قول په اړه: "ومن یبتغ غیر الإسلام دینا فلن یقبل منه"
یعنې: او هر څوک چې له اسلامه پرته بل دین لټوي نو هېڅکله به ترې قبول نه شي.
9..

دا باب پدې اړه دی چې د رسول الله په پیروۍ باندې باید پرته له نورو ټولو شیانو
څخه بساینه وشي(یعنې د هغه پیروۍ ته په نورو ټولو شیانو غوره والی ورکړل شي).
11..

باب دی د اسلام له دعوې نه د وتلو په اړه. 13

باب دی په اسلام کې د ټول داخلېدو په اړه او له اسلام پرته د هر څه پرېښودل.16

باب دی په دې اړه چې بدعت له کبیره(لویو) ګناهونو څخه هم سخت دی.................. 20

باب دی پدې اړه چې الله پر بدعت والا توبه بنده کړې ده. 23

باب دی په بیان د نااشنایۍ (ځانته والي) د اسلام او د لړکیو په فضیلت کې.....42

باب دی له بدعت نه د ځان ساتنې په باره کې.. 48